

УДК 316.351+341.223.1(324)
DOI: 10.31733/15-03-2024/1/185-186

Дмитро ТІНІН
старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ КОНСОЛІДАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ: СУЧASNІ РЕАЛІЇ НА ТИМЧASОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРІТОРІЯХ

На сьогодні українське суспільство переживає досить важкі часи становлення своєї національної ідентичності, забезпечення права на самовираження своєї культури, мови, традицій, етносу, історії та ін. Все це обумовлене широкомасштабним вторгненням країни-агресора та тимчасовою окупацією українських земель з населенням.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [1] єдиною державною (офіційною) мовою в Україні є українська мова. Статус української мови як єдиної державної мови передбачає обов'язковість її використання на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначені цим законом.

В умовах сьогодення мова є невід'ємною складовою самовираження кожної нації. В кожній країні існує офіційно визнана державна мова, а в деяких країнах визначено другу мову як офіційну через перебування на певній території іншого етносу або національності. Мова в сучасному вимірі являє собою головний вербалний спосіб обміну інформацією та взаємодії.

Комуникація (від лат. *communīcō* – спілкуюся з кимось; повідомлення, зв'язок) – термін, що опислює людську взаємодію у світі. У сучасній філософії комунікацію використовують як ознаку конструктивної взаємодії особистостей, націй та етносів, що розгортається на основі взаємної толерантності й порозуміння [2].

Загалом термін «комунікація» використовується в багатьох соціальних, біологічних і технічних науках. Незалежно від галузі для забезпечення комунікації потрібна наявність чотирьох елементів: відправник (передавач) повідомлення, отримувач (приймач) повідомлення, інформація (повідомлення) та зворотний зв'язок. Потрібно зазначити, що за відсутності одного з цих елементів комунікація не відбудеться [3, с. 85].

В умовах воєнного стану можна спостерігати, як українське суспільство намагається все більше ідентифікувати українську мову. Багато хто відмовляється говорити російською та навчається української. В країнах пострадянського простору, де багато хто розуміє та володіє російською мовою, зараз принципово її не використовують через безпідставну агресію. Законодавство нашої держави також продовжує мовну політику [4].

Досить широкого розповсюдження на сьогодні набуває ПСО (інформаційно-психологічні операції), які мають на меті досягти дезінформації населення, пропаганди, перебільшення певної інформації або применшення іншої, диверсії на об'єктах цивільної інфраструктури, кібератаки.

Вказані ПСО використовуються дуже широко не тільки на тимчасово окупованих територіях, але й на всій території України та на території інших союзних для нашого суспільства держав. Величезний вплив в цьому просторі відіграють мережа Інтернет та ЗМІ. Після окупації українських земель країна-агресор перешкоджає мовленню українських ЗМІ та доступу до офіційних джерел українського суспільства.

Досить величезною проблемою є розповсюдження неправдивої та офіційної інформації на тимчасово окупованих територіях. Так, Росія відключає на цих територіях мобільний зв'язок та українські телеканали, підключаючи російські. У такий спосіб країна-агресор звертає увагу на втрату зв'язку, говорячи населенню, що підконтрольна Україні сторона перериває мобільний та супутниковий зв'язок. Так, звичайні громадяни російської федерації навіть не знають, що насправді відбувається в Україні [5, с. 201]. В умовах сьогодення інформаційна війна набула досить розповсюдженого характеру. В окремих питаннях простіше довести до місцевого населення фейкову інформацію, для того щоб

суспільство не розуміло або було схильне до теперішньої ситуації. У зв'язку з цим країна-агресор після тимчасової окупації першочергово відключає зв'язок з підконтрольною української влади територією, блокує доступ до українських ЗМІ, проводить агітаційну кампанію, схиляє місцеве населення до співпраці у будь-який спосіб.

Досить розповсюдженою стала тенденція введення в систему освіти російськомовних підручників у закладах освіти, які містять скалічену історію нашої держави, спотворені факти на вигоду політиці окупантів.

Нав'язування думки країни-агресора та неправдива інформація також дуже швидко розповсюджується за допомогою засобів масової інформації. ЗМІ є основними засобами, через які ворог намагається здійснити вплив на усвідомлення та оцінку ситуації населення нашої країни. Як свідчать сучасні реалії, масштабні інформаційні атаки, боти та фейкові витвори є ефективними інструментами для заплутування, залякування, маніпулювання та паніки. Ця проблема виникла через відключення українського телебачення, обмеження доступу до українських сайтів на цих територіях та демонстрацію неправдивої інформації [6, с. 138]. Ці дії ворогу необхідні для примушування населення до співпраці. На тимчасово окупованих територіях часто постає питання, співпрацювати чи не співпрацювати з окупантами?

Доходимо висновку, що в сучасній російсько-українській війні ворог використовує будь-які методи та засоби для примушування до співпраці населення, яке вимушено опинилося на тимчасово окупованих територіях. Такі методи залякування, дискримінації, приниження, покарання, вбивства, гвалтування, жорстоке поводження з місцевим населенням не зможуть привести до вірування у «рузькій мір». Єдиним і непохитним способом протидії та боротьби з окупантами на сьогодні є волевиявлення українського етносу та дотримання національних традицій. Один із способів такої боротьби – використання української мови, адже без мови не буде національності. Протягом багатьох років українське суспільство боролося за свою незалежність. В цій боротьбі гартувалась наша історія волелюбного народу, а також культура та цінності. І в цей раз ми переможемо та будемо вільними людьми на нашій вільній землі.

1. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>.
2. Хамітов Н. В. Комуникація // Енциклопедія Сучасної України / редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін. ; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. URL : <https://esu.com.ua/article-4422>.
3. Тінін Д., Тимофеєв В. Важливість комунікації поліцейських під час виконання завдань в умовах воєнного стану. *Матеріали III Міжнародної наукової конференції «Стратегічні напрямки розвитку науки: фактори впливу та взаємодії»* (м. Тернопіль, 27 жовт. 2023 р.). Тернопіль, 2023. С. 84–87. URL : <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/779>.
4. Савенко Г. Б., Тінін Д. Г., Тимофеєв В. П. Проблема мовного питання під час воєнного часу: український вимір. *The 3 rd International scientific and practical conference «Modern research in world science»* (Lviv, June 12-14, 2022). Lviv, 2022. P. 1827–1829. URL : https://www.researchgate.net/profile/M-Rumiantsev/publication/361865011_MODERN-RESEARCH-IN-WORLD-SCIENCE-12-140622/links/62c91c3d3bbe636e0c4ded01/MODERN-RESEARCH-IN-WORLD-SCIENCE-12-140622.pdf#page=1827.
5. Джрафоров Р. З., Тінін Д. Г. Боротьба з інформаційною війною в період воєнного стану. *Протидія корупції: правове регулювання і практичний досвід : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Вінниця, 28 жовт. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 200–202. URL : <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5bce4379-3731-4cac-89a3-a885625b0fd9/content#page=200>.
6. Тінін Д. Г., Мислива О. Деякі аспекти інформаційної безпеки українського населення на тимчасово окупованих територіях. *Матеріали I Міжнародної наукової конференції «Теорія модернізації в контексті сучасної світової науки»* (м. Полтава, 23 черв. 2023). Полтава, 2023. С. 137–138. URL : <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/636>.